

**A Kúria
mint felülvizsgálati bíróság
ítélete**

Az ügy száma: Gfv.VI.30.535/2021/9.

A tanács tagjai: Dr. Simonné dr. Gombos Katalin a tanács elnöke
Dr. Tibold Ágnes előadó bíró
Dr. Farkas Attila bíró

A felperes:

A felperes képviselője: Legfőbb Ügyészség

Az alperes: ...

Az alperes képviselője: DLA Piper Posztl, Nemescsói, Györfi-Tóth és Társai Ügyvédi Iroda
(ügyintéző: dr. Marosi Zoltán ügyvéd)

A per tárgya: tisztességtelen szerződési feltételek érvénytelenségének megállapítása iránt indított közérdekű per

A felülvizsgálati kérelmet benyújtó felek: felperes és alperes

A másodfokú bíróság neve és a jogerős határozat száma:

Fővárosi Ítéltábla, 20.Gf.40.115/2021/10-I. számú ítélet

Az elsőfokú bíróság neve és a határozat száma:

Fővárosi Törvényszék, 9.G.41.965/2019/25. számú ítélet

Rendelkező rész

A Kúria a jogerős ítéletet a felülvizsgálattal támadott részében részben, az ÁSZF 18.3.1. pontjára vonatkozó rendelkezése és a Közlemény ehhez kapcsolódó 13. és 14. bekezdése tekintetében hatályon kívül helyezi, és az elsőfokú ítélet e kereseti kérelmet elutasító rendelkezését helybenhagyja;

a jogerős ítéletet ezt meghaladóan hatályában fenntartja.

Az alperes felülvizsgálati eljárásban felmerült 133.500 (százharmincháromezer-ötszáz) forint összegű perköltségét az állam köteles megfizetni az alperes részére.

A felperes személyes illetékmentessége folytán le nem rótt 70.000 (hetvenezer) forint felülvizsgálati eljárási illetéket az állam viseli.

Megállapítja, hogy az alperes 14.000 (tizennégyezer) forint felülvizsgálati eljárási illeték visszatérítését kérheti az állami adóhatóságtól.

Az ítélet ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

I n d o k o l á s

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

[1] Az alperes a gazdasági tevékenysége keretében – egyéb tevékenységei mellett – légi személyszállítási szerződés megkötésére irányuló fogyasztói szerződéseket köt, amelynek során a légügyi hatóság határozatával jóváhagyott általános szerződési feltételeket tartalmazó Üzletszabályzatot használ Légi Személy- és Poggyászfuvarozási Üzletszabályzat (a továbbiakban: ÁSZF) elnevezéssel. A jogvita tárgyává tett általános szerződési feltételeket az alperes 2018. október 10-től kezdődően jelenleg is használja, az Üzletszabályzat egyes rendelkezéseit – nem érintve a per tárgyát képező szerződési feltételeket – az elmúlt időszakban 2019. december 5-től, majd 2020. július 1-től módosította. Az alperes a jelen per tárgyával összefüggésben 2018. október 10-től folyamatosan és jelenleg is az alábbi szerződési feltételeket használja Üzletszabályzatában.

[2] ÁSZF 15.3.2. pont: „Amennyiben helyettesítő fuvarozásba Ön kifejezetten vagy ráutaló magatartással beleegyezett, a Szerződés teljesítettnek minősül a helyettesítő fuvarozás teljesítésével, és további felelősséggel Ön felé a W.... A.... nem tartozik. Ön ebben az esetben a Teljes Viteldíj részben vagy egészben történő visszatérítésére és/vagy egyéb kártérítésre/kártalanításra, vagy egyéb kompenzációra nem jogosult.”

[3] ÁSZF 18.1.5. pont: „Fedélzeti poggyászat/Személyes Használatra Szolgáló Tárgyait ért károkat a fedélzeten kell bejelentenie. Amennyiben a bejelentést elmulasztja, a Wizz Air mentesül a felelősség alól.”

[4] ÁSZF 18.3.1. pont: „Kártérítési vagy egyéb igények W..... A....-rel szemben (beleértve 261 rendelet alapján igényelt kártalanítást is) a célállomásra való érkezéstől számított két éven belül, illetve attól a naptól számított két éven belül érvényesíthetők bíróság előtt, amikor a járatnak meg kellett volna érkeznie, vagy amelyen a fuvarozás megszakadt.”

A kereseti kérelem és az alperes védekezése

[5] A felperes a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 6:105. § (1) és (2) bekezdései alapján előterjesztett és pontosított közérdekű keresetében annak a megállapítását kérte, hogy az alperes által a légi személyszállítási szerződések megkötésére irányuló fogyasztói szerződések részévé váló, 2018. október 10-től kezdődően alkalmazott és kétszer módosított ÁSZF megjelölt rendelkezései tisztességtelenek, így az annak alkalmazójával szerződő fogyasztónak minősülő valamennyi félre kiterjedő hatállyal érvénytelenek azzal, hogy az érvénytelenség megállapítása a már teljesített szerződéseket nem érinti. Keresete – többek között – az alábbi szerződési feltételekre, illetve azok egy-egy általa kiemelt szövegrészei tisztességtelenségének megállapítására vonatkoztak:

[6] 15.3.2. pont: „(...) vagy ráutaló magatartással (...) a helyettesítő fuvarozás teljesítésével, és további felelősséggel Ön felé a W... A.... nem tartozik. Ön ebben az esetben a

teljes viteldíj részben vagy egészben történő visszafizetésére és/vagy egyéb kártérítésre/kártalanításra vagy egyéb kompenzációra nem jogosult.”

[7] 18.1.5. pont: „(...) a fedélzeten kell bejelentenie. Amennyiben a bejelentést elmulasztja, a W.... A.... mentesül a felelősség alól.”

[8] 18.3.1. pont: „(beleértve a 261 rendelet alapján igényelt kártalanítást is)”

[9] Kérte továbbá, hogy a bíróság a jogsértő költségére rendelje el az ítélettel megállapított szövegű közlemény nyilvánosságra hozatalát a honlapján.

[10] Az alperes érdemi ellenkérelmében a kereset elutasítását kérte.

Az első- és másodfokú ítélet

[11] Az elsőfokú bíróság ítéletével a keresetet elutasította.

[12] A felperes fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét részben megváltoztatta és – a felülvizsgálati kérelmekkel érintett rendelkezésiben – megállapította, hogy az alperes által a légi személyszállítási szerződés megkötésére irányuló szerződésekben 2018. október 10-től 2019. december 4-ig, majd 2019. december 5-től 2020. június 30-ig alkalmazott, valamint a 2021. július 1-től jelenleg is használt fogyasztói szerződés részévé váló Légi Személy- és Poggyászfuvarozási Üzletszabályzatának alábbi szövegrészei az alperessel szerződő valamennyi félre kiterjedő hatállyal érvénytelenek azzal, hogy az érvénytelenség megállapítása nem érinti azokat a szerződéseket, amelyeket a megtámadásig, 2019. október 25-ig már teljesítettek:

„(...) és további felelősséggel Ön felé a W.... A.... nem tartozik. (...) és/vagy egyéb kártérítésre/kártalanításra vagy egyéb kompenzációra (...)” (ÁSZF 15.3.2. pont)

„(...) (BELEÉRTVE A 261 RENDELET ALAPJÁN IGÉNYELT KÁRTALANÍTÁST IS) (...)” (ÁSZF 18.3.1. pont). és kötelezte az alperest, hogy 15 napon belül saját költségére gondoskodjon az ítéletben megfogalmazott közlemény közzétételéről a honlapja nyitóoldalán 60 napon keresztül.

Egyebekben az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.

[13] Az ítélet tábla nem értett egyet az elsőfokú bíróság azon megállapításával, hogy a jogvita tárgyává tett ÁSZF rendelkezések egyike sem tekinthető olyan kikötésnek, amely a szerződésből fakadó jogokat és kötelezettségeket egyoldalúan és indokolatlanul a fogyasztó hátrányára határozná meg. A felülvizsgálati kérelmekkel érintett körben részben osztotta az elsőfokú bíróság helyettesítő fuvarozás tekintetében a 15.3.2. pont támadott rendelkezéseire vonatkozó keresetet elutasító álláspontját, valamint a panaszbejelentéshez fűződő szerződéses rendelkezésekkel összefüggő álláspontot (18.1.5. pont). Ugyanakkor alaposnak ítélte a felperes fellebbezését az ÁSZF kártérítési igény 2 éves elévülési idejét a 261/2004/EK rendeletre (a továbbiakban: EK rendelet) kiterjesztő 18.3.1. pontjával összefüggésben.

[14] A jogerős ítélet értelmében a járat törlése esetén a helyettesítő fuvarozás (15.3.2.) elfogadására vonatkozó szerződéses nyilatkozat ráutaló magatartással való kifejezése, és ennek megfelelően a helyettesítő fuvarozással a szerződés teljesítettnek minősítésével kapcsolatos rendelkezés az elsőfokú ítéletben kifejtetteknek megfelelően nem minősül tisztességtelennek. Mivel a helyettesítő fuvarozás teljesítésével a szerződés is teljesítettnek minősül, a fogyasztó a viteldíj részben vagy egészben történő visszatérítésére nem jogosult, ezért ebben a részében az elsőfokú bíróság helyes döntését az ítélet tábla helybenhagyta. A

ráutaló magatartás kifejezés használatát szintén nem tekintette tisztességtelennek, hiszen a fél a Ptk. 6:4. § (3) bekezdése értelmében ráutaló magatartással is kifejezheti a jognyilatkozatát, azaz a nemzeti jogi szabályozás kifejezetten a ráutaló magatartással tett nyilatkozat érvényességét és kötelelem-keletkeztető hatását elismeri. Nem fogadta el a felperes okfejtését, miszerint a helyettesítő fuvarozás ráutaló magatartással történő elfogadása az EK rendelet 15. cikkébe ütközik, mert önmagában nem a ráutaló magatartással történő elfogadás zárja ki a kártérítési felelősséget. Ez csupán azt eredményezi, hogy az ilyen módon elfogadott és teljesített szerződéses szolgáltatás ellenszolgáltatása, a viteldíj nem követelhető vissza.

[15] Úgy ítélte meg ugyanakkor, hogy a helyettesítő fuvarozással teljesített szerződés esetén minden további felelősség kizárása a szerződésből eredő jogok és kötelezettségek egyensúlyát a fogyasztó hátrányára oly mértékben bontja meg, hogy az tisztességtelen, ezért érvénytelen, egyben az EK rendelet 15. cikkébe is ütközik. Ezért az elsőfokú bíróság döntését részben megváltoztatta, és a felelősség kizárására vonatkozó rendelkezések tisztességtelenségét állapította meg a Ptk. 6:102. § (1) bekezdésére figyelemmel.

[16] A másodfokú bíróság nem értett egyet a kártérítési igények elévülési idejét szabályozó ÁSZF 18.3.1. pontjában rögzített, a felperes által támadott szerződéses rendelkezést elutasító döntéssel, amely a kétéves elévülési határidő körébe vonja az EK rendelet szerinti igények érvényesítését is. Rámutatott, a 2005. évi VII. törvénnyel kihirdetett Montreali Egyezmény és az EK rendelet eltérő felelősséget szabályoznak, és az Európai Unió Bírósága (a továbbiakban: EUB) C-139/11. számú ítéletében kifejtettek értelmében az EK rendelet szabályozása független az Egyezményből eredő szabályozástól. Az EK rendelet nem állapít meg elévülési szabályokat, ezért az ebben szereplő igények elévülésére a nemzeti jog szabályai az irányadók.

[17] A felperes által támadott rendelkezéssel az alperes a Ptk. 6:22. § (1) bekezdése szerinti ötéves elévülési határidőt két évre szűkíti le. Bár önmagában véve az elévülési idő lerövidítését a törvény nem zárja ki, azonban a Ptk. 6:22. § (3) bekezdése értelmében az elévülési idő megváltoztatására irányuló megállapodást írásba kell foglalni. Ilyen kifejezett megállapodásnak az alperes által előre meghatározott ÁSZF nem felel meg. A másodfokú bíróság a Kúria Pfv.V.20.152/2020/7. számú ítéletére utalással kifejtette továbbá, az újabb felsőbb bírósági gyakorlat az elévülési határidő lerövidítését tisztességtelennek tekinti. Álláspontja szerint a támadott rendelkezés nem felel meg az EUB által a C-415/11. számú ítéletében felállított ún. „tisztességtelenségi tesztnek”, azaz a fogyasztóval szemben tisztességes és méltányos eljárás esetén észszerűen nem lenne elvárható, hogy e feltételt a fogyasztó egyedi megtárgyalást követően elfogadja.

[18] A másodfokú bíróság az ÁSZF 18.1.5. pontjában írtakat nem találta tisztességtelennek, mert úgy ítélte meg, hogy az adott esetben az utas azonnal észleli a fedélzeti poggyászában bekövetkezett kárt, ezért nem szűkíti le az igényérvényesítését az azonnali bejelentési kötelezettséget előíró rendelkezés.

A felperes és az alperes felülvizsgálati kérelme és az ellenkérelmek

[19] A felperes felülvizsgálati kérelmében – tartalma szerint – a jogerős ítélet elsőfokú ítéletet helybenhagyó rendelkezésének részbeni hatályon kívül helyezését, és az elsőfokú ítélet megváltoztatásával annak megállapítását kérte, hogy az alperesi ÁSZF 15.3.2. alpontja, valamint a 18.1.5. alpontjának a keresetben támadott rendelkezése – a fedélzeti poggyászban bekövetkezett károk fedélzetén történő bejelentésének előírása – az alperessel szerződő

valamennyi félre kiterjedő hatállyal érvénytelen azzal, hogy az érvénytelenség megállapítása nem érinti azokat a szerződéseket, amelyeket a megtámadásig (2019.X.25.) már teljesítettek, és rendelje el az ennek megállapítására vonatkozó közlemény közzétételét az alperes költségén. Állította, hogy a jogerős ítélet a Ptk. 6:102. § (1) bekezdését, 6:103. § (2) bekezdését, 6:104. § (2) bekezdés a) pontját, a Montreali Egyezmény 17. cikk (2) és (4) bekezdését és 31. (2) bekezdését sérti.

[20] A felperes az ÁSZF 15.3.2. pont vonatkozásában előadta, hogy a másodfokú bíróság iratellenesen állapította meg, miszerint önmagában nem a ráutaló magatartással történő elfogadás zárja ki a kártérítési felelősséget. Az ÁSZF rendelkezés – a jogerős ítélet indokolásával ellentétben – a ráutaló magatartással történő elfogadás esetére is kizárja az alperes felelősségét, az alperes mentesülését eredményezi mindennemű fogyasztói igény érvényesítésével szemben, azaz a fogyasztó kártérítésre, kártalanításra, kompenzációra sem jogosult.

[21] Hangsúlyozta, a felperes nem azt állította, hogy a fél a Ptk. 6:4. § (3) bekezdése értelmében ráutaló magatartással nem fejezheti ki jognyilatkozatát, hanem azt, hogy az ÁSZF ezen pontjában megjelölt helyettesítő fuvarozásra az EK rendelet 8. cikke szerinti átfoglalás esetén is sor kerülhet, amely esetekben az alperesi kötelezettség és felelősség korlátozása, illetve kizárása a szerződésből eredő jogokat és kötelezettségeket a jóhiszeműség és tisztesség követelményének megsértésével egyoldalúan és indokolatlanul a fogyasztó hátrányára állapítja meg, sértve az EK rendelet korlátozás kizárására vonatkozó 15. cikkét is.

[22] Az ÁSZF nem tartalmazza továbbá, hogy mit ért konkrétan azon ráutaló magatartás alatt, amely alapján minden további felelősség alól mentesül. Az átlagos fogyasztótól nem várható el, hogy e szerződési feltétel alapján megítélje, milyen esetekben veszti el valamennyi igényérvényesítési jogosultságát az alperessel szemben. A helyettesítő fuvarozással történő teljesítés nem jelenti azt, hogy ezzel az azt elfogadónak minden igénye teljesítettnek tekintendő, hiszen e teljesítési mód következtében merülhet fel kára, többletköltsége. Mindebből a felperes álláspontja szerint az következik, hogy e szerződéses rendelkezés nem felel meg az átláthatóság követelményének sem.

[23] A felperes az ÁSZF 18.1.5 pontja vonatkozásában előadta, szemben a jogerős ítélet azon megállapításával, miszerint az utas azonnal észleli a fedélzeti poggyászban bekövetkezett kárt, a fedélzeti poggyászban keletkezhet olyan kár is, amelyet az utas azonnal nem észlel. Ilyen lehet a lopáskár, vagy a poggyász leesése, összenyomódása következtében bekövetkezett károsodás a poggyász tartalmában. Az ÁSZF-ben rögzített elvárás irreális, emellett ellentétes az Egyezmény hivatkozott rendelkezéseivel. Hangsúlyozta, a támadott kikötés a határidőt jogvesztő határidőként szabályozza.

[24] A jogerős ítélet ellen az alperes is előterjesztett felülvizsgálati kérelmet, egyben a felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelmet is. Felülvizsgálati kérelmében a jogerős ítélet ÁSZF 18.3.1. pontja tekintetében keresetnek helyt adó rendelkezésének hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság e kereseti kérelmet is elutasító döntésének helybenhagyását, másodlagosan a másodfokú bíróság új eljárásra és új határozat hozatalára utasítását kérte abban a részében, amelyben a másodfokú bíróság megállapította az alperes mindhárom időállapotban hatályos ÁSZF 18.3.1. pontjának "beleértve 261 rendelet alapján igényelt kártalanítást is" fordulata érvénytelenségét.

[25] Amennyiben a fenti, elsődleges felülvizsgálati kérelme nem lenne alapos, az alperes a jogerős ítélet rendelkező része azon fordulatainak hatályon kívül helyezését kérte, ahol a másodfokú bíróság a megtámadásig már teljesített szerződések kapcsán a megtámadás időpontját 2019. október 25. napjában határozta meg azzal, hogy a Kúria a megtámadás időpontját az érvénytelenséget megállapító jogerős ítélet meghozatalának időpontjában

határozza meg, illetve e körben utasítsa a másodfokú bíróságot új eljárás lefolytatására és új határozat hozatalára.

[26] Állította, hogy a jogerős ítélet a Ptk. 6:3. § a) pontjába, 6:22. §-ába, 6:102. § (1) és (4) bekezdésébe, 6:105. § (2) bekezdésébe, a Montreali Egyezmény 35. cikk (1) bekezdésébe, az 1987. évi 12. törvényerejű rendelettel kihirdetett Bécsi Egyezmény 31. cikk 1., 3. és 4. pontjába, a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 2. § (1) és (2) bekezdésébe, 237. §-ába, 279. § (1) bekezdésébe, 342. § (1) és (3) bekezdésébe, 369. § (4) bekezdésébe, 384. § (2) bekezdésébe és az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésébe ütközik.

[27] Az alperes álláspontja szerint tévedett a másodfokú bíróság, mivel nem tekintette az Egyezmény 35. cikkét mint a magyar nemzeti jog rendelkezését alkalmazandónak az EK rendelet szerinti igényekre. Döntését egyedül az EUB C-139/11. számú ítéletére alapította, amiből azonban csak az következik, hogy az uniós jog nem tartalmaz speciális szabályokat az EK rendelet szerinti igények érvényesítésére, így ezen igények érvényesítésére irányadó határidőt a nemzeti jog szabályai alapján kell meghatározni. A magyar nemzeti jogban e területet nem a Ptk., hanem a lex specialisként az Egyezmény szabályozza, tekintettel arra, hogy az Egyezmény hatályáról szóló 1. cikkének és 35. cikkének alapján az Egyezményben meghatározott 2 éves igényérvényesítési szabály irányadó az EK rendelet szerinti igényekre is. Erre tekintettel az ÁSZF 18.3.1. pontja a jogszabálynak megfelel, ezért tisztességtelennek nem minősülhet.

[28] Abban az esetben, ha a Kúria a fenti érvelést nem osztaná, az alperes kifejtette, a Kúria gyakorlata szerint az elévülési idő lerövidítése az ÁSZF-ben önmagában nem tisztességtelen. E körben iratellenesen és okszerűtlenül hivatkozott a másodfokú bíróság a Pfv.V.20.152/2020/7. számú ítéletre. A felülvizsgálati kérelmében megjelölt kúriai döntések alapján az elévülési időnek a kétéves periódusra történő lerövidítése kiállta a tisztességtelenség tesztjét. Ez az időtartam a perbeli esetben azért sem tekinthető tisztességtelennek, mert a légi személyszállítási szerződések jellemzően rövid időtávra szólnak, az nem rövidíti le az elévülés nyugvását követő igényérvényesítési határidőt, a fogyasztók légi személyszállítási szerződésből származó egyéb igényeinek érvényesítésére általános jelleggel kétéves igényérvényesítési határidők vonatkoznak az Egyezmény alapján, a légi személyszállítási szektorban a kétéves időintervallum elteltével a bizonyítás nagymértékben elnehezül, mindezen körülmények mérlegelésével joggal feltehető, hogy a fogyasztók, akik az alperes mint egy „ultra low cost” légitársaság költségeinek racionalizálásában érdekeltek, e feltételt annak egyedi megtárgyalása esetén is elfogadták volna.

[29] A jogerős ítélet fenti rendelkezésével összefüggésben eljárási szabálysértésként az alperes arra hivatkozott, hogy nem alapíthatta volna a másodfokú bíróság a tisztességtelenség megállapítását a Ptk. 6:22. § (3) bekezdésére, mivel e rendelkezésre a felperes az elsőfokú eljárás során nem hivatkozott, továbbá a közérdekű perben az egyes fogyasztókkal megkötött szerződés alakiságai, ehhez képest az alaki okból fennálló esetleges érvénytelenség egyébként sem lett volna vizsgálható. Nem tett eleget továbbá a másodfokú bíróság e körben az anyagi pervezetési és tájékoztatási kötelezettségének sem.

[30] Az alperes állította, a jogerős ítélet rendelkező részében a megtámadás időpontjának meghatározása ellentétes a Ptk. 6:105. § (2) bekezdésével, mivel az érvénytelenség megállapítása kizárólag a jogerős ítélet meghozatalakor még teljesítés alatt álló, még hatályos szerződésekre hat ki, a keresetindítás és a jogerős ítélet meghozatala közti időszakban teljesezésbe ment jogviszonyokat azonban nem érinti a tisztességtelenség bírósági megállapítása.

[31] Ha ezen érvelését sem fogadná el a Kúria, úgy állította, a jogerős ítélet megtámadásig már teljesített fordulatának egységes időpontmeghatározása jogszabálysértő, mivel logikailag kizárt, hogy a felperes 2019. október 25-i keresetindításával a később hatályba lépett ÁSZF rendelkezéseket is megtámadhatta volna. E rendelkezéssel összefüggésben szintén állított eljárási szabálysértést is.

[32] A felperes és az alperes felülvizsgálati ellenkérelmükben a jogerős ítélet ellenérdekű fél által támadott részében történő hatályában fenntartását indítványozták.

A Kúria döntése és jogi indokai

[33] A Kúria előjáróban rögzíti, szükségtelenül terjesztett elő az alperes felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelmet, mivel jelen közérdekű per nem esik a Pp. 408. § (1) bekezdésében meghatározott értékhatártól függő kizárás körébe, figyelemmel arra, hogy a vagyoni jogon alapuló igény értéke nem meghatározható [Pp. 20. § (3) bekezdés a) pont]. A Kúria megállapította továbbá, hogy az alperes felülvizsgálati kérelme – a felperes ellenkérelmében kifejtettekkel szemben – megfelel a Pp. 413. § (1) bekezdés b) pontja, valamint az azt értelmező, az eljárásjogi tárgyú elvi iránymutatásoknak az új Pp. hatálybalépése folytán történő felülvizsgálatáról szóló 1/2017. Polgári jogegységi határozat értelmében a Pp. alkalmazása körében is megfelelően irányadó, a felülvizsgálati kérelem hivatalbóli elutasításának egyes kérdéseiről szóló 1/2016. (II. 15.) PK véleményben felállított tartalmi követelményeknek, így a felülvizsgálati kérelmeket a Kúria érdemben bírálta el.

[34] A Kúria a jogerős ítélet felülvizsgálati kérelmekkel támadott rendelkezéseit a Pp. 423. § (1) bekezdése alapján e kérelmek keretei között vizsgálta, és azt az abban megjelölt okokból részben, az alperes felülvizsgálati kérelmében megjelölt okból az alábbiak szerint jogszabálysértőnek találta.

[35] A felperes felülvizsgálati kérelme kizárólag az alperes három időállapotban alkalmazott, de nem vitatottan végig azonos tartalmú ÁSZF 15.3.2. pontját és 18.1.5. pontját, míg az alperesé egyedül a 18.3.1. pontot érintette, az alperes továbbá másodlagosan a megtámadás dátumszerűen megjelölt, a kereset benyújtásával megegyező 2019. október 29. napján történő meghatározásának jogszabályba ütközését állította, így a felülvizsgálati eljárás tárgyát kizárólag a jogerős ítélet ezen rendelkezései képezték.

[36] A felperes felülvizsgálati kérelme a 15.3.2. pont egésze tisztességtelenségének megállapítására irányult. Érvelése azon alapult, hogy a jogerős ítélet iratellenes, mivel ez a kikötés a ráutaló magatartással történő elfogadás esetére az alperes mentesülését eredményezi mindennemű fogyasztói igényérvényesítéssel, így a kártérítési, kártalanítási, kompenzációs igényekkel szemben is. A felperes azonban figyelmen kívül hagyta a jogerős ítélet azon – felülvizsgálati kérelemmel nem támadott, a felperes keresetének helyet adó, jelen határozat [12] pont második bekezdésében idézett – rendelkezését, amelyben a másodfokú bíróság az elsőfokú ítéletet megváltoztatva megállapította a 15.3.2. pont azt előíró rendelkezéseinek az érvénytelenségét, amely kizárta az alperes „további felelősségét” és a fogyasztó „egyéb kártérítésre/kártalanításra vagy egyéb kompenzációra” való igényérvényesítési jogát a helyettesítő fuvarozás elfogadása esetére.

[37] A jogerős ítélet értelmében tehát a 15.3.2. pont a következő szövegezésűvé vált: „Amennyiben helyettesítő fuvarozásba Ön kifejezetten vagy ráutaló magatartással beleegyezett, a Szerződés teljesítettnek minősül a helyettesítő fuvarozás teljesítésével. Ön ebben az esetben a Teljes Viteldíj részben vagy egészben történő visszatérítésére nem

jogosult”. Alaptalanul hivatkozott ezért a felperes a felülvizsgálati kérelmében iratellenességre, és megalapozatlan az EK rendeletbe való ütközésre alapított érvelése is. A Kúria hangsúlyozza, a felperes a viteldíj visszatérítésének kizárását a felülvizsgálati kérelmében nem kifogásolta, az általa kifogásolt további igények kizárása pedig a jogerős ítélet eredményeképpen már nem szerepel a kikötésben.

[38] A fentiekkel függ össze, hogy a felperes ráutaló magatartással kapcsolatos, a felülvizsgálati kérelmében részletezett álláspontja sem alapos. A felperes ugyanis a helyettesítő fuvarozás ráutaló magatartással való elfogadásának a tisztességtelenségét az adott szerződéses pontban alapvetően szintén arra hivatkozással állította, hogy az átlagos fogyasztótól nem várható el, hogy e szerződési feltétel alapján meg tudja ítélni, milyen esetekben, milyen magatartással veszíti el „valamennyi igényérvényesítési jogosultságát” az alperessel szemben. Ezzel szemben a jogerős ítélet eredményeként módosult szövegű kikötés alapján további magyarázat hiányában is egyértelmű és világos, hogy a helyettesítő fuvarozásba ráutaló magatartással történő beleegyezés azt jelenti, hogy a fogyasztó a felajánlott helyettesítő fuvarozást igénybe veszi. Ez esetben a viteldíj részben, vagy egészben történő visszatérítését nem igényelheti (azonban megilleti a jog kártérítésre, kártalanításra, vagy egyéb kompenzációra, ha annak feltételei egyébként fennállnak).

[39] A Kúria a felperes 18.1.5. pont tekintetében előterjesztett felülvizsgálati kérelmét sem találta alaposnak. E körben elsődlegesen azt vizsgálta, hogy az ÁSZF azon előírása, amely jogvesztés terhével azt írja elő, hogy a fedélzeti poggyászt, illetve a fogyasztó személyes használatra szolgáló tárgyait (a továbbiakban: fedélzeti poggyász) ért kárt a fedélzeten kell bejelenteni, ellentétes-e az Egyezmény 31. cikkével, és nem értett egyet a felperes álláspontjával.

[40] Az Egyezmény különbséget tesz az ellenőrzött és a nem ellenőrzött poggyászok között. Tény, hogy a 17. cikk 4. pontja értelmében ellenkező meghatározás hiányában az Egyezményben a „poggyász” kifejezés mind ellenőrzött, mind pedig nem ellenőrzött poggyászt jelent, azonban a 31. cikkben meghatározott, legkésőbb az átvételtől számított 7 napos határidő kifejezetten és kizárólag az ellenőrzött poggyászra vonatkozó rendelkezés. Ellenőrzött poggyászon a 31. cikk 1. pontjából következően a feladott poggyász értendő, hiszen csak annak „átvétele” értelmezhető, a fedélzeti (kézi)poggyász mindvégig az utasnál van. A perbeli, fedélzeti poggyászra vonatkozó azon rendelkezés, amely szerint az azt ért kárt haladéktalanul, a fedélzeten kell bejelenteni, nem ellentétes az Egyezménnyel, hanem kifejezetten megfelel annak.

[41] A fedélzeti poggyászban, az Egyezmény terminológiája szerint a nem ellenőrzött poggyászban bekövetkezett károk tekintetében a 17. cikk 2. pont utolsó fordulata tartalmaz rendelkezést: A nem ellenőrzött poggyász esetén, beleértve a személyes holmikat is, a fuvarozót akkor terheli felelősség, ha a kár az ő, vagy az alkalmazottai vagy megbízottai hibája miatt következett be. Ebből következően nem tekinthető indokolatlan előírásnak [Ptk. 6:102. § (1) és 6:104. § (2) a) pont] a fedélzeten történő bejelentést előíró kikötés, hiszen a kézipoggyász tipikusan az utazás teljes tartama alatt a fogyasztó felügyelete alatt áll, és ha ez átmenetileg mégsem valósul meg, úgy elvárható tőle annak ellenőrzése a kiszállást megelőzően. A kár bekövetkezésének körülményei, a fuvarozó felelősségének fennállta ugyanis későbbi időpontban gyakorlatilag nem állapíthatók meg. Alappal hivatkozott az alperes arra is, hogy az EUB C-258/16. sz. ügyben hozott ítélete értelmében (C-258/16. EU:C:2018:252, 31.) a határidő jogvesztő jellege sem ellentétes az Egyezménnyel.

[42] Az alperes a felülvizsgálati kérelmében a jogerős ítélet jogszabálysértését a 18.3.1. pont tekintetében elsődlegesen arra hivatkozással állította, hogy a kétéves elévülési idő a jogszabálynak megfelel, így az tisztességtelennek nem minősülhet a Ptk. 6:102. § (4) bekezdése szerint, figyelemmel arra, hogy az Egyezmény értelmében a kétéves határidő mint

lex specialis megelőzi a Ptk.-ban szabályozott általános elévülési időt, erre tekintettel az Egyezményben meghatározott határidő érvényesül az EK rendelet szerinti igényekre is.

[43] A Kúria megítélése szerint – szemben az alperes felülvizsgálati kérelmében írtakkal – a Ptk. 6:102. § (4) bekezdése nem zárta ki a tisztességtelenség vizsgálatát. Egyetértett a másodfokú bíróság álláspontjával, miszerint az EK rendelet szerinti igények érvényesítésére irányadó nemzeti jogi szabályozásnak a Ptk. 6:22. § (1) bekezdése szerinti ötéves elévülési idő minősül.

[44] Arra helytállóan hivatkozott az alperes, hogy az EUB nem rendelkezik hatáskörrel a nemzeti jog alkalmazandó szabályainak meghatározására, abban az esetben sem, ha a nemzeti jog egy nemzetközi egyezményt transzformált a magyar jogba, viszont – figyelemmel arra, hogy a Montreali Egyezményt az Európai Közösség 1999. december 9-én aláírta, majd a Közösség nevében az Európai Unió Tanácsa 2001. április 5-én jóváhagyta – az Egyezmény szerves részét képezi az uniós jogrendnek, következésképpen az EUB hatáskörrel rendelkezik annak értelmezésére (C-258/16., EU:C:2018:252, 19-20.) és arra is, hogy az Egyezmény és az EK rendelet egymáshoz való viszonyát illetően a nemzeti bíróságra irányadó megállapításokat tegyen. Az alperesi ÁSZF érintett pontja jogszabálynak megfelelése kérdésében pedig éppen annak van jelentősége, hogy az EK rendelet szerinti igények hogyan viszonyulnak az Egyezmény alapján (kizárólag két éven belül érvényesíthető) igényekhez.

[45] A másodfokú bíróság ezért helytállóan tulajdonított annak jelentőséget, hogy az EUB C-139/11. számú ítélete értelmében az EK rendelet 5. és 7. cikkében említett kártérítési (kártalanítási) intézkedés az Egyezmény hatályán kívül esik, erre figyelemmel az Egyezmény 35. cikkében rögzített kétéves elévülést nem lehet úgy tekinteni, mint amely alkalmazandó a többek között az EK rendelet 5. és 7. cikke alapján indított keresetekre (C-139/11., EU:C:2012:741, 29. pont), ezért az abból származó igények elévülésére a nemzeti jog szabályai az irányadók.

[46] A C-139/11. számú ítéletben is hivatkozott C-581/10. számú határozatában az EUB részletesen kifejtette, az EK rendelet szerint az idővesztéséért, a járat törlésével és a hosszú késéssel kapcsolatos helyzetekben rejlő kényelmetlenségért igényelhető kártalanítás nem minősülhet az Egyezmény 19. cikke értelmében vett „késésből eredő kárnak”. A kártalanítási kötelezettség önmagában nem gátolja azt, hogy az érintett utasok abban az esetben, ha a késedelem más kártérítési igényt keletkeztető egyéni károkat is okozott, az Egyezményben meghatározott feltételek szerint keresetet indítsanak a káruk egyéniesített megtérítése érdekében (C-581/10. EU:C:2012:657, 43., 49., 51., 55., 58. pontok).

[47] A fentiek értelmében az EK rendelet – az 5. cikk (3) bekezdésében meghatározott kimentési ok mellett: ha a légifuvarozó bizonyítani tudja, hogy a járat törlését olyan rendkívüli körülmények okozták, amelyeket minden ésszerű intézkedés ellenére sem lehetett volna elkerülni – a légifuvarozó alapvetően objektív felelősségét állapítja meg (ebből a szempontból némi hasonlóságot mutatva a magyar jogban a Ptk. 6:564. §-a szerinti kártalanítással). Ettől eltérő jogi alapon igényelhető az Egyezmény alapján kártérítés a légi fuvarozási szerződés megszegéséből eredő kárért felelős fuvarozóval szemben.

[48] Miután az EK rendelet (4) preambulumbekkezdésében meghatározott célja az utasokat megillető védelem szintjének, az utasok jogainak erősítése, az 1. cikk értelmében az EK rendelet az utasokat megillető minimális jogokat állapítja meg, amely a 12. cikk szerint nem érinti a Rendelettel eltérő jogi alapon, többek között az Egyezmény alapján érvényesített, az utasokat megillető további kártalanításhoz való jogot (C-38/10. EU:C:2011:652, 37. és 38. pontok), ezen szabályozásból a Kúria megítélése szerint nem lehet azt az egyértelmű következtetést levonni, hogy a speciálisan a visszautasított beszállás és légi járatok törlése vagy hosszú késése esetén az utasoknak nyújtandó, az EK rendeletben szabályozott kártalanításra vonatkozó igény érvényesítésére a magyar jogban lex specialis-ként az

Egyezményben meghatározott jogi alapon érvényesíthető igényekre megállapított kétéves határidő vonatkozna.

[49] A Kúria ezt követően azt vizsgálta, hogy az általános öt éves elévülési időt két évre lerövidítő ÁSZF kikötés tisztességtelennek minősül-e a Ptk. 6:102. § (1) bekezdése alapján, azaz a szerződésből eredő jogokat és kötelezettségeket a jóhiszeműség és tisztesség követelményének megsértésével egyoldalúan és indokolatlanul a szerződési feltétel alkalmazójával szerződő fél hátrányára állapítja-e meg.

[50] A jogerős ítélet azon érvelésével kapcsolatban, amely szerint az általános szerződési feltételekben az elévülési időt rövidebb időtartamban megállapító rendelkezés nem minősül a felek megállapodásának, ezért nem felel meg a Ptk. 6:22. § (3) bekezdésében írtaknak, a Kúria rámutat, az, ha a felek megállapodásának nem vált a részévé az ÁSZF ezt tartalmazó kikötése, az nem a kikötés tisztességtelenségét, hanem e tekintetben a megállapodás hiányát eredményezi. Ennek vizsgálta ezért – egyetértve az alperes felülvizsgálati kérelmével – nem képezheti a Ptk. 6:105. § (1) bekezdése alapján indított, a fogyasztó és a vállalkozás közötti szerződés részévé váló tisztességtelen általános szerződési feltétel érvénytelenségének megállapítása iránt indított közérdekű per tárgyát.

[51] A Kúria a tisztességtelenség vizsgálata körében előjáróban rögzíti, a másodfokú bíróság azon megállapítását, miszerint „az újabb felsőbb bírósági gyakorlat az elévülési határidő lerövidítését tisztességtelennek tekinti”, azt megalapozó döntésekre való hivatkozással nem támasztotta alá és kellően nem indokolta meg. A jogerős ítéletben hivatkozott, a Kúria Pfv.V.20.152/2020/7. számú ítéletéből pedig éppen ennek ellenkezője következik, mivel abban a perben az eljáró bíróságok és a Kúria is érdemben vizsgálták az elévülési időt lerövidítő ÁSZF-ben foglalt rendelkezés tisztességtelenségét, azaz nem önmagában a diszpozitív törvényi szabályozástól eltérést tekintették tisztességtelennek. A jogerős ítélet e felhívott ítélettel kapcsolatos hivatkozása továbbá pontatlan is, mivel abban az ügyben nem két, hanem egy évben határozta meg az ÁSZF az elévülési időt, és ennek a Kúria jelentőséget tulajdonított, mert ez kihatott a fogyasztó elévülés nyugvásának megszűnését követő igényérvényesítésének határidejére is.

[52] A Kúria az alperes felülvizsgálati kérelmében felhívott további döntéseiben is érdemben vizsgálta a közérdekű perben az elévülési időt rövidebb tartamban, nevezetesen két évben meghatározó ÁSZF rendelkezés tisztességtelenségét (Pfv.V.21.270/2017/9.; Pfv.V.20.857/2017/9.) és a döntését a konkrét szerződéstípus (az adott ügyekben a biztosítási szerződések) sajátosságai alapján hozta meg, mérlegelve a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény 209. § (1) bekezdésének, illetve a Ptk. 6:102. § (1) bekezdésének tisztességtelenséget definiáló rendelkezéseinek megvalósulását, azt, hogy az elévülési idő adott időtartamra való lerövidítése a jóhiszeműség és tisztesség követelményének megsértésével egyoldalúan és indokolatlanul állapítja-e meg a szerződési feltétel támasztójával szerződést kötő fél hátrányára a felek szerződésből eredő jogait és kötelezettségeit. A hivatkozott ítéleteiben a Kúria úgy ítélte meg, az elévülési idő rövid időtartama bár valóban egyoldalúan az általános szerződési feltételt alkalmazó biztosító érdekeit szolgálja, de nem indokolatlanul, és nem okoz az elvárható magatartást tanúsító fogyasztónak jelentős nehézséget, az elévülés nyugvásának jogintézményére tekintettel pedig őt méltánytalanság sem érheti, figyelemmel a biztosítás sajátosságára és a kockázatfelosztás rendszerére is.

[53] A felperes álláspontjával ellentétben a Kúria fentebb ismertetett ítélkezési gyakorlatát nem „írta felül” a felperes felülvizsgálati ellenkérelmében hivatkozott BH2019. 228. számon közzétett döntés (Kúria Pfv.21.663/2017/5.). A hivatkozott ítéletében a Kúria kifejtette, a tisztességtelen általános szerződési feltételek érvénytelenségének szabályait a Ptk. a 93/13/EGK irányelv (a továbbiakban: fogyasztóvédelmi irányelv) rendelkezései

alapulvételével szabályozza, ezért a szabályok értelmezésénél az EUB határozataira is figyelemmel kell lenni. Az EUB állandó ítélkezési gyakorlata szerint a hatásköre kiterjed a fogyasztóvédelmi irányelv 3. cikk (1) bekezdésében és az irányelv mellékletében szereplő „tisztességtelen feltétel” fogalmának értelmezésére, a szerződési feltétel tisztességtelen jellegének értékelése során figyelembe veendő szempontrendszer megállapítására. Az EUB a 2013. március 14-i Aziz ügyben hozott ítéletében azt az iránymutatást adta, hogy a fogyasztó kárára előidézett „jelentős egyenlőtlenséget” a felek megállapodása hiányában irányadó nemzeti szabályok értelmezése útján kell értékelni annak megítélése érdekében, hogy a szerződés a hatályos nemzeti jogban szabályozottnál kedvezőtlenebb jogi helyzetbe hozza-e a fogyasztót, és ha igen, akkor mennyiben. Annak megállapításához pedig, hogy az egyenlőtlenséget „a jóhiszeműség követelményével ellentétben” idézték-e elő, meg kell vizsgálni, hogy az eladó vagy szolgáltató a fogyasztóval szembeni tisztességes és méltányos eljárása esetén észszerűen elvárhatta-e, hogy utóbbi az egyedi tárgyalást követően elfogadja az érintett feltételt (C-415/11, EU:C:2013:164, 68., 69.).

[54] Mindebből az a következtetés vonható le, hogy az ún. tisztességtelenségi, vagy Aziz-teszt során is vizsgálendő, hogy az egyenlőtlenséget a jóhiszeműség követelményével ellentétben, azaz indokolatlanul idézte-e elő a ÁSZF alkalmazója; önmagában az elévülési idő ÁSZF-ben történő rövidebb időtartamban való megállapítása nem tisztességtelen, és a kikötés tisztességtelensége azon szerződés sajátosságai alapján ítélandó meg, amelynek az ÁSZF rendelkezés a részévé vált.

[55] A perbeli esetben helytállóan hivatkozott az alperes arra, hogy a légi személyszállítási szerződések tipikusan rövid időtartamúak, a kétéves elévülési idő nem rövidíti le az esetleges nyugvást követő igényérvényesítési határidőt, az Egyezmény szerinti kártérítési igények is két éven belül érvényesíthetők, amelyhez képest az EK rendelet szerinti igények jellemzően egyszerűbb megítélésűek, így az igényérvényesítés megfontolására, benyújtására megállapított azonos tartamú határidő nem tekinthető a fogyasztó számára a jóhiszeműség és tisztesség követelményét sértő, hátrányos kikötésnek. A légi személyszállítási szektorban továbbá az időmúlás a bizonyítást nagymértékben megnehezíti, és a Kúria álláspontja szerint arra is alappal hivatkozott az alperes, hogy a fogyasztók érdekeltek az „ultra low cost” alperesi légitársaság költségeinek racionalizálásában, így feltételezhető, hogy az adott feltételt annak egyedi megtárgyalása esetén is elfogadnák.

[56] Mindezeket figyelembe véve a Kúria úgy ítélte, nem indokolatlan, ezért nem tisztességtelen az ÁSZF 18.3.1. pontjának azon kitétele, amely kiterjeszti az EK rendelet alapján igényelt kártalanításra is az egyéb igények vonatkozásában előírt, a bíróság előtti megtámadásra nyitva álló kétéves határidőt előíró rendelkezést.

[57] Az alperes a másodlagos felülvizsgálati kérelmét arra az esetre terjesztette elő, ha az elsődleges, az ÁSZF 18.3.1. pontjára vonatkozó kérelme nem lenne alapos, ezért a Kúria a másodlagos felülvizsgálati kérelemben foglaltakat – a felülvizsgálati eljárásban is megfelelően alkalmazandó Pp. 170. § (4) bekezdésére tekintettel – nem vizsgálta [Pp. 413. § (1) bekezdés d) pont, 405. § (1) bekezdés, Pp. 364. §].

[58] A Kúria mindezekre tekintettel a jogerős ítéletet a felülvizsgálati kérelemmel támadott ÁSZF 15.3.2. és 18.1.5. pontjai és az ahhoz tartozó Közlemény tekintetében a Pp. 424. § (1) bekezdése alapján hatályában fenntartotta, míg a 18.3.1. pont vonatkozásában a Pp. 424. § (3) bekezdése alapján hatályon kívül helyezte és a keresetet e tekintetben elutasító elsőfokú ítéletet helybenhagyta.

[59] A másodfokú eljárásban jelen határozat eredményeként a pernyertesség/pervesztesség aránya érdemben nem változott, ezért a részbeni hatályon kívül helyezés nem indokolta a jogerős ítélet perköltségviselésre vonatkozó rendelkezésének eltérő megállapítását.

[60] A felperes felülvizsgálati kérelme eredménytelen, az alperesé eredményes volt, ezért a Kúria a Pp. 83. § (1) bekezdése, 102. § (3) bekezdése, valamint az ügyész, a perindításra feljogosított személy és az ügygondnok polgári és közigazgatási bírósági eljárásban történő részvétele miatt, valamint a bírósági szervezet érdekkörében elhárítható ok következtében felmerült perköltség kifizetéséről szóló 34/2017. (XII. 27.) IM rendelet 1. § (1) bekezdése alapján határozott a felülvizsgálati eljárásban felmerült költségek viseléséről. Az alperes jogi képvisellel felmerült költségét a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről szóló 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (3), (5), (6) bekezdése és 4/A. §-a alapján mérlegeléssel, a kifejtett ügyvédi tevékenységgel arányosan, áfával növelt összegben határozta meg. Az alperes részére megítélt perköltség tartalmazza az általa megfizetett 70.000 forint felülvizsgálati eljárási illetéket is. Az alperes azonban 84.000 forint illetéket fizetett meg átutalással. Figyelemmel arra, hogy az engedélyezési eljárás nem volt indokolt, a többletként megfizetett 14.000 forintot visszaigényelheti az állami adóhatóságtól, külön kérelem benyújtásával [az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény 50. § (1) és (2a) bekezdés a) pontja, 80. § f) pont].

Az alkalmazott jogszabályok és az alkalmazott joggyakorlat

[61] 2013. évi V. törvény 6:22. § (1) bekezdés, 6:102. § (1) bekezdés, 6:105. § (1) és (2) bekezdés

[62] Montreali Egyezmény 17. cikk, 35. cikk

[63] 261/2004/EK rendelet 1. cikk, 12. cikk

[64] Pfv.V.21.270/2017/9.; Pfv.V.20.857/2017/9., Pfv.V.20.152/2020/7.

A döntés elvi tartalma

[65] A 261/2004/EK rendelet szerinti igények érvényesítésére irányadó nemzeti jogi szabályozásnak a Ptk. 6:22. § (1) bekezdése szerinti ötéves elévülési idő minősül.

[66] Önmagában az elévülési idő ÁSZF-ben történő rövidebb időtartamban való megállapítása nem tisztességtelen. A kikötés tisztességtelensége azon szerződés sajátosságai alapján ítélandó meg, amelynek az ÁSZF rendelkezés a részévé vált.

Budapest, 2022. november 8.

Dr. Simonné dr. Gombos Katalin s.k. a tanács elnöke, Dr. Tibold Ágnes s.k. előadó bíró, Dr. Farkas Attila s.k. bíró

Kúria
VI.Gfv.30.535/2021/8-I

13

hitelélül:

A kiadmány

S.K.

bíróági ügyintéző